

รุ่นที่ ๑	โครงการเรียนรู้ วิถีเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ตามแนวพระราชดำริ: ณ ศูนย์การศึกษาพัฒนา อ่าวคุ้งกระเบน	14 ส.ค. 2559

โครงการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ตามแนวพระราชดำริ: ณ ศูนย์การศึกษา พัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน

จังหวัดจันทบุรี

วันอาทิตย์ที่ 14 สิงหาคม 2559

สถาบันภาษาศาสตร์และ
วัฒนธรรมศึกษาราชนครินทร์
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
rilc.ku.ac.th

ไปเช้า-เย็นกลับ หนึ่งวันกับการเดินทางเพื่อเรียนรู้

วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล

ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

อ่าวคุ้งกระเบน

เมื่อมองจากทางอากาศ อ่าวคุ้งกระเบนมีลักษณะคล้ายไต หรือปลากะเบนอันเป็นที่มาของชื่อ อ่าวคุ้งกระเบน หรือ ทะเลใน (Lagoon) เป็นเว้าอ่าวที่มีลักษณะพิเศษที่ถูกปิดล้อมด้วยสันทราย มีทางเข้าออกของน้ำทะเลเพียงทางเดียว มีคลองน้ำจืดหลายสายไหลลงอ่าว อาณาบริเวณอ่าววา เป็นที่ตั้งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเป็นโครงการพระราชดำริ เพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างครบวงจร ด้วยวิทยาการสมัยใหม่ และจากสภาพแวดล้อมที่อุดมไปด้วยป่าโกงกาง ที่นี้จึงเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจธรรมชาติชายฝั่งและป้าชายเลน มีทางเดินสำหรับเดินศึกษาด้วยตนเอง ในช่วงเวลาเช้าตรู่และช่วงเย็น เป็นช่วงนี้่าลงจะมองเห็นหาดกว้างสุดสายตา

Photography : Samran ©Copyright 2009 All Rights Reserved <http://samran17.multiply.com/> Model : D80

วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล หรือ โบสถ์คาทอลิก เป็นวัดเก่าตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยอยู่คนละฝั่งแม่น้ำกับโบสถ์หลังปัจจุบัน โบสถ์ปัจจุบันสร้างแทนหลังเก่าโดยคุณพ่อเปโตร เปรีกาล บาทหลวงชาวฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. 2448 (ค.ศ. 1905) สถาปัตยกรรมแบบโกธิค คือ หน้าต่างโค้งประดับลายฉลุรอบตัวโบสถ์ มีหอด้านหน้า 2 ข้างซึ่งเดิมมียอดแหลม แต่ได้รื้อออกเมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2483) เพื่อไม่ให้เป็นการโจมตี ช่องแสงภายในเป็นกรอบโค้งประดับกระจกสีรูปพระแม่มาลีและนักบุญองค์ต่าง ๆ สวยงามมากยามแสงแดดส่อง เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวคริสต์ในเมืองจันทน์ ด้านหน้าโบสถ์มีสะพานคอนกรีตข้ามแม่น้ำจันทบุรีเชื่อมกับย่านการค้าเก่าแก่ของเมืองจันทน์ที่เรียกว่า ย่านท่าหลวง หรือ ชุมชนตลาดล่าง

ที่มาของข้อมูล

กฤษกร วงศ์กรวุฒิ. จันทบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารคดี, [2544].

http://extension.fisheries.go.th/royal_fisheries/index.php?name=project&file=readproject&id=33

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หมู่ 4 ตำบลคลองขุด อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2524 ทรงห่วงใยราษฎรที่ประสบปัญหาเสื่อมโทรมของพื้นที่เพาะปลูก ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรและการประมงลดต่ำลง จึงมีพระราชดำริที่จะทำการศึกษาพัฒนาพื้นที่ในเขตที่ดินชายทะเล เพื่อแนะนำให้ประชาชนได้มีความรู้ และเล็งเห็นความสำคัญของการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงเป็นศูนย์กลางการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา อันเป็นรูปแบบ “การจัดการทรัพยากรชายฝั่งด้านประมงและการเกษตรอย่างยั่งยืน” ครอบคลุมพื้นที่ 23 หมู่บ้านตามแนวชายฝั่งทะเล และพื้นที่ตอนในของอำเภอกำแพง และอำเภอนายายอาม เป็นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่เกษตรกร การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยสามารถขยายผลสู่ประชาชนในหมู่บ้านรอบ ๆ ศูนย์ก่อให้เกิดรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ป่าชายเลนอ่าวคุ้งกระเบน อยู่ภายในพื้นที่โครงการศูนย์ ส่วนหนึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าอ่าว

กระเบนและป่าอ่าวแสมหนู เดิมเป็นป่าชายเลนเสื่อมโทรม ต่อมาได้รับการฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพดั้งเดิม และมีไม้เดิมขนาดใหญ่หลงเหลืออยู่ ทางศูนย์จึงได้สร้างสะพานไม้เป็นเส้นทางศึกษาความยาวกว่า 1 กิโลเมตรทอดไปในผืนป่าชายเลน มีศาลาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ประกอบด้วย

ศาลา กำเนิดอ่าวคุ้งกระเบน อธิบายปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยา ที่เกิดจากการกัดเซาะเทือกเขาเล็ก ๆ ที่โอบตัวปิดล้อมพรบุรีเวณริมฝั่งทะเลเมื่อประมาณ 345 ล้านปีก่อน กระทั่งกลายเป็นอ่าวเมื่อ 1,500 ปีที่ผ่านมา

ศาลา ไม้เบิก อธิบายถึงไม้แสมดำและแสมขาวที่เป็นไม้เบิกนำ ก่อนที่จะพัฒนาขึ้นมาเป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์

ศาลา ดงผาด เป็นจุดที่สวยงามไปด้วยดงต้นผาดทั้งต้นผาดแดงและต้นผาดขาว เมื่อผลิดอกเล็ก ๆ จะละลानตาไปทั่ว ต้นผาดเป็นไม้ที่มีประโยชน์มาก เช่น เนื้อไม้ใช้ย้อมจีวรพระ หรือทำถ่านหุงต้ม ทูบแช่แมงกะพรุน เป็นต้น

ศาลา ป่าปลูก เป็นจุดฟื้นฟูสภาพป่า เดิมมีดงหญ้าทะเลหนาแน่น เคยมีพะยูนหรือหมูดูดอยู่อย่างชุกชุม แต่ปัจจุบันสูญพันธุ์ไปจากอ่าวคุ้งกระเบนแล้ว นอกจากนี้ยังอธิบายถึงประโยชน์ของปุ๋ยก้ามดาบในระบบนิเวศป่าชายเลน ปุ๋ยก้ามดาบกินตะกอนดินเป็นอาหาร จากนั้นจะปล่อยมูลเป็นดินทรายกลับมากล้ามจากปุ๋ยก้ามดาบอุดมไปด้วยธาตุไนโตรเจนและคาร์บอนซึ่งเป็นธาตุอาหารสำคัญของชีวิตในป่าชายเลน นอกจากนี้ปุ๋ยก้ามดาบยังขุดรูเล็ก ๆ เป็นที่อยู่อาศัย ช่วยให้ออกซิเจนผ่านสู่ชั้นดินที่ลึกลงไป ช่วยให้น้ำทะเลซึมผ่านจากผิวดินได้มากขึ้น ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของป่าชายเลน

ศาลา ปูแสม เป็นจุดสร้างสะพานไม้ล้อมรอบต้นแสมขาวโบราณขนาดใหญ่ร่วมสิบคนโอบที่หลงเหลืออยู่ ชาวบ้านเรียกว่า ปูขาว มีลำต้นเพียงครึ่งซีกเนื่องจากถูกไฟไหม้ที่ลำต้นก่อนที่บริเวณนี้จะได้รับ การฟื้นฟู

ศาลา โกงกาง เป็นบริเวณที่หนาแน่นไปด้วยต้นโกงกางใบเล็ก ซึ่งเป็นไม้เด่นในป่าชายเลน ศาลานี้จะให้ข้อมูลประโยชน์ของโกงกาง เช่น เปลือกไม้ใช้ต้มเป็นยาแก้ท้องร่วง บิด หรือตำเปลือกพอกแผล ห้ามเลือด หากนำไม้โกงกางมาเผาเป็นถ่าน จะได้ถ่านคุณภาพดีให้ความร้อนสูงกว่าถ่านที่เผาจากไม้ชนิดอื่น

ศาลา ประมง จุดสาธิตการเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้วยระบบปิดที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เกิดความสมดุลของห่วงโซ่อาหารในบ่อเลี้ยง โดยมีบ่อพักน้ำเสียจากบ่อกุ้งซึ่งใช้สาหร่ายและหญ้าทะเลดูดซับอาหารที่ตกค้างในน้ำเสีย ใช้ปลากินพืชเน่าเสีย และใช้ปลากินเนื้อในการกำจัดเศษซากอาหารอีกชั้นหนึ่ง จากนั้นจะส่งน้ำเข้าสู่การบำบัดด้วยหอยนางรมเพื่อดูดซับธาตุอาหารตกค้าง และปรับคุณสมบัติของน้ำให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้ในบ่อเลี้ยงกุ้งต่อไป

ศาลา เขิงทรง เป็นบริเวณป่ารอยต่อระหว่างป่าชายเลน ป่าชายหาด และป่าบก บริเวณรอยต่อจะมีพรรณไม้ชองป่าดงกล่าวปะปนกันไป เนื่องจากบางเดือนน้ำท่วมถึงได้นำพันธุ์ไม้ป่าชายหาดไปเจริญเติบโตในป่าชายหาดและป่าบก

บันทึกการเรียนรู้

โครงการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ: ณ ศูนย์การศึกษาพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน

จังหวัดจันทบุรี

วันอาทิตย์ที่ 14 สิงหาคม 2559

